

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ КОРЕЙСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

У статті розглядається жанрове та тематичне розмаїття сучасної корейської літератури кінця XX – початку XXI ст., досліджуються нові літературні прийоми, що з'явилися на межі XX та XXI ст. Проаналізовано вплив світових процесів глобалізації та модернізації на корейське суспільство і на літературні процеси в Республіці Корея. Особлива увага приділяється особливостям та тематиці сучасної жіночої прози.

Ключові слова: сучасна література Республіки Корея, історичні романи, жіноча література, новаторства у корейській літературі, образ жінки.

Сучасне корейське суспільство, особливо у містах, активно переймає західний менталітет та спосіб життя. Цей процес почався з моменту відмови від політики самоізоляції у 1876 році під тиском великих західних держав. Зміни у національній ментальності визначили вектор розвитку літературного процесу. Західна культура, а особливо її американський варіант, стала референтною, перетворилася на зразок для наслідування. Для більшості сучасних молодих корейців «західне» є синонімом слова «прогресивне», тому посилення ролі Кореї у світових економічних стосунках, налагодження різнобічних контактів з сучасним західним світом призводять до того, що старі стандарти поведінки здаються новим поколінням консервативними, часом навіть неприйнятними.

Ще одним чинником, який відчутно вплинув на сучасну корейську літературу, є прояв глобалізації в усіх галузях суспільного життя. Поступово стираються кордони між країнами, світ перетворюється на єдине суспільство. Схід і Захід стають дедалі ближчими, що призводить до симбіозу світоглядних та морально-етичних доміант різних народів та культур. Не минули такі зміни і літературу.

У рамках нашого дослідження хотілося б зупинитися детальніше на прозових творах останніх десятиліть, тобто об'єктом нашого дослідження буде корейська література на межі XX–XXI ст. Мета дослідження полягає у визначенні основних рис та аналізі тенденцій розвитку сучасної корейської літератури. Також ми розглянемо тематику та жанрове розмаїття сучасних творів, відмінні та спільні риси між літературою двох останніх та попередніх десятиріч.

Корейська проза кінця XX – початку XXI ст. у світовій, і особливо у вітчизняній, науці досі не була достатньо висвітлена науковцями. Основну увагу дослідники приділяли вивченню творчості прозаїків попередніх років, які багато в чому визначали характер літературного процесу сучасності. Ще недостатньо виявлені специфіка та шляхи розвитку прози Кореї на зламі XX та XXI ст., але період, який ми досліджуємо, можна вважати перехідним у розвитку корейської літератури, і тому особливого значення набуває питання про спадкоємність і новаторство у творчості сучасних письменників.

Творам періоду, який розглянуто у статті, присвячено небагато наукових праць. Автор Лі Гванхо аналізує тематику та стилістику творів, написаних у 2000-х рр. [Lee Kwang Ho 2007], Лі Хьорьон побіжно торкається тематики творів того ж періоду, але зосереджується на гендерних питаннях та транснаціональних уявленнях сучасних корейців [Lee Hye Ryoung 2007]. Дослідження сучасної жіночої прози, а також питання конфлікту традиційного та сучасного в літературі проводились російською вченою Лі Сан Юн [Ли Сан Юн 2008]. Серед праць вітчизняних корєзнавців досліджень з відповідної теми нами не виявлено.

Сучасна література характеризується значним жанровим розмаїттям та спрямована на масового читача. Вона представлена сьогодні усіма відомими, переважно розважальними, жанрами: детективами, трилерами, жахами, любовними романами тощо. Корейський читач молодого покоління дедалі більше орієнтується на літературу західного походження, але слід зазначити, що корейські автори не поступаються майстерністю, удосконалюючи свої твори, щоб досягнути популярності на рівні з іноземними.

Протягом кількох останніх десятиліть стає дедалі помітнішою світова тенденція, яка полягає в поступовому стиранні кордонів між серйозною «високою» і масовою «низькою» літературами. Це спостерігається й у Республіці Корея, де так само поступово відбувається белетризація корейської літератури. Останнім часом популярність твору починає залежати не тільки від оцінки фахівців, відгуків критиків і кількості отриманих літературних нагород. Однією з головних складових успіху видання є реклама. Таким чином, постає проблема втрати самобутності корейської культури загалом, та традиційної літератури зокрема. [Лаврова 2012]

Якщо говорити про тематичне наповнення творів останніх десятиліть, то можна виділити дві основні категорії: історичну та соціальну.

Спочатку розглянемо твори на історичну тематику. Слід зазначити, що історичні твори писали і раніше, проте з 1990-тих років, корейська література проявила тенденції до деконструкції та, зрештою, відходу від традиційної літературної парадигми. 1990-ті рр. були культурно більш ліберальними та

продовжували традицію індивідуалістичної літератури. Письменники, що пережили колонізацію, розділення нації, військову диктатуру, мали певне відчуття «історичної провини», але покоління, яке зросло у масовій споживчій культурі 1990-х рр. її не відчувало. Покоління ХХІ ст. відрізняється від попереднього тим, що не має негативних історичних спогадів і, таким чином, відносно вільне від нав'язливих ідей «історичної травми» та колективної моралі [Lee Kwang Ho 2008]. Тобто сучасні історичні твори не є політизованими і в них описуються відомі реальні історичні постаті та героїчні події.

Наприклад, надзвичайно популярною книгою є роман письменника Кім Хуна «Намхансансон» (2007 р.). У романі розповідається про те, як у 1636 р. корейський монарх у фортеці Намхансансон рятувався від армії маньчжурської династії Цін, яка вторглась на територію Кореї. Ці події відбувалися вже майже чотири століття тому, але автору вдалося зробити так, щоб читач перейнявся атмосферою того часу, відчув ті страждання, які випали на долю захисників фортеці.

Роман «Дерево з глибоким корінням» (2006 р.) Лі Чжонмьона розповідає про серію таємничих убивств, які сталися за тиждень до оприлюднення корейської абетки *хангиль* у 1446 р. У творі «Пісня меча» (2002 р.) Кім Хуна йдеться про героя війни кінця ХVІ ст. проти японських інттервентів – адмірала Лі Сунсіна. Оповідання є інтимним монологом людини, що стикається з суворими реаліями війни, втратою сім'ї, несправедливістю свого нерозумного правителя. Також у творі описані його страждання як командира та просто як людини, що несе відповідальність за долю всієї держави.

Список найбільш популярних книг на історичні теми доповнює роман Сін Ёнсук під назвою «Лі Чжин» (2007 р.), заснований на реальних подіях кінця ХІХ ст.. Лі Чжин була придворною танцівницею, в яку закохався французький дипломат та забрав із собою до Франції. Вона стала першою кореянкою, яка опинилася в Європі, та не змогла звикнути до нового оточення і повернулася в Корею, де наклала на себе руки. Таким чином автор показує, що модернізація та відкриття країни обернулися трагедією для корейського народу.

Багато історичних романів стають бестселерами. Зазвичай, із десяти книг, що найкраще продаються, близько половини – на історичну тематику. Також можливо, що це пов'язано із загальною тенденцією у суспільстві до прославлення всього національного, народного та традиційного. Важливість сучасних творів на історичну тематику полягає у тому, що вони пропагують серед корейців патріотизм, національний дух, підкреслюють значущість вивчення історії, стимулюють інтерес масової публіки до неї. Представники сучасного покоління не є прихильниками жодного з учасників давніх конфліктів та

можуть сформувати об'єктивний погляд на історію. Нерідко сучасні автори доповнюють фактичний матеріал вигаданими, фантастичними моментами. Тому такі твори іноді називають «faction» – від англ. «fact» та «fiction».

Корейське суспільство досі вважалося досить консервативним, проте з початком індустріалізації та модернізації у 1960-1970 рр. відбулися зміни у свідомості корейців. У традиційній Кореї лише представники елітарних прошарків мали доступ до високих посад. З приходом нової ери обмеження можливостей для кар'єрного зростання зникли. Через це вплив грошей на розуми та настрої корейців ставав дедалі відчутнішим, а матеріальне ставало все важливішим за духовні потреби. Система цінностей стрімко змінювалася, і разом з нею змінювалися погляди на традиційні норми поведінки. Розривалися зв'язки між людьми, втрачалось гуманне відношення до ближнього та відчуття причетності до колективу. Різко змінювався «клімат» корейської сім'ї, яка протягом століть зберігала традиційні цінності.

Починаючи з 1980-х рр. рівень життя в Південній Кореї значно покращився, стабілізувалося соціально-політичне становище, тому все частіше стали з'являтися твори, присвячені не суспільним проблемам, а внутрішньому світу людини, її почуттям, прагненням до творчої самореалізації. Перехід від літератури 1980-х до літератури 1990-х рр. та пізнішої можна охарактеризувати як відмову від суспільного на користь особистого, що було дуже важливим моментом в історії корейської літератури.

Хоча у сучасній корейській літературі з'являються нові теми, пов'язані з історією народу та його розвитком, незмінною залишається тема людської душі, філософія людських відносин. І тут теж можна прослідкувати дві тематичні підкатегорії: конфлікти між батьками та дітьми та між чоловіками та жінками.

Темі взаємовідносин між батьками та дітьми присвячено роман Сін Їон-сук «Будь ласка, подбай про маму» (2009 р.), у якому розповідається про те, як раптове зникнення немолодого матері з ознаками слабоумства, змусило інших членів сім'ї зрозуміти та усвідомити, наскільки вона була їм дорогою. Роман складається з чотирьох розділів, кожен з яких являє собою опис подій очима старшої дочки, старшого з синів, батька і самої матері. Таким чином, розповідь ведеться від різних осіб: «ти», «твій брат», «твій батько», «твоя мати», а використання цього прийому дозволяє поглянути на ситуацію з різних точок зору, створює об'ємну картину.

Письменниця Кім Еран запропонувала у романі «Біжи, тату!» (2003 р.) новий, своєрідний погляд на одну з основних тем корейської літератури – відносин особистості та сім'ї. У багатьох творах діти й батьки перебувають у постійному конфлікті, і тільки зі смертю останнього приходять до прими-

рення та порозуміння. Твір є типовим корейським сімейним романом, однак у ньому неможливо знайти основної особливості цього жанру – уявної помсти, заснованої на жалю до себе. Це розповідь про незаконнонароджену дочку, для якої народження вже саме по собі могло бути травмою, але автор не робить батька джерелом психологічної травми героїні. Батько – це половина її біологічного джерела, але він існує лише в її підсвідомості, бо у реальному житті вона його ніколи не бачила. Проте у творі Батько – не стільки біологічний, тобто такий, що дав життя іншому «Я», а є своєрідним явищем, що бере початок у пригніченій підсвідомості цього «Я», що можна розцінити новим трактуванням образу батька в літературі. Героїня твору «Біжи, тату!», визнаючи свого батька, визнає і саму себе. Це подвійне визнання перетворюється на прагнення уникнути психологічної травми і, можливо, є своєрідним захистом власної підсвідомості. Специфічне явище, що змушує джерело психологічної травми – батька – безупинно «бігти», стало новим явищем у корейській літературі. Можна припустити, що Кім Еран – авторка, що дотримується зовнішньої форми традиційного стилю, але руйнує його зсередини.

«Мати» (2001р.) Кім Чжонхьон – історія матері, яка збирає усіх членів розділеної сім'ї і намагається заново побудувати відносини у родині, таким чином підмінюючи кохання між чоловіком і жінкою відносинами між батьками та дітьми. Автор Чжо Чжанін у оповіданні «Риба-колючка» (2000 р.) розповідає історію хворого батька, якого покинула дружина, але він так само віддано піклується про своїх дітей до самої смерті. «Моя мати» (2010 р.) Го Хечжон історія про типову корейську дочку, яка рідко говорить: „Я тебе люблю“ своїй матері, і демонструє свої емоції до неї через серію листів.

Отже, бестселери, що присвячені темі сімейних стосунків натякають читачам, що необхідно переосмислити роль корейських матерів та батьків, що молодим людям потрібно з повагою ставитися до них, якими б вони не були.

Одвічна тема кохання та взаємовідносин між чоловіком та жінкою представлена у творах «Инго» (2012 р.) Пак Бумсіна, «Аромат хризантем» (2001 р.) Кім Хаін, «Яблуна з одинадцятьма яблуками» (2001 р.) Лі Йонбома, «Квіти сліз» (2001 р.) Кім Мінгу. Ці розповіді вражають публіку піднесеними і абсолютно чистими історіями кохання, яке розквітає всупереч несприятливих обставин та холодній реальності.

Роман Кім Йонсу «Ким би ви не були, ви самотні» (2008 р.) доводить, що навіть на перший погляд звичайна історія може стати чудовим романом. Одночасно, твір демонструє, що люди не можуть жити на самоті, і їх доля є невід'ємною частиною загальної історії. Автор також розкриває таємницю того, що поєднує разом оповідача та інших героїв історії – це кохання. Без нього життя буде порожнім. Можливо, саме тому чоловіки та жінки продо-

вжують шукати зустрічі на життєвому шляху, який є нескінченним «романом».

Загалом проблема ставлення чоловіків до жінок є досить актуальною. Слід сказати, що оновлення корейської літератури ще більше сприяло розвитку жіночої прози в сучасній Кореї. Розповсюдження ідеології фемінізму призвели до зміни сприйняття статусної і функціональної ролі корейської жінки, зумовило істотну трансформацію її соціальних амбіцій. Положення сучасних корейських жінок відрізняється зростанням політичної та економічної ваги. Так, яскравим прикладом цього є обрання Пак Гінхе – першої жінки-президента в історії Республіки Корея.

Проза молодих письменниць дев'яностих років відкриває нову сторінку в корейській літературі. Сін Ѓонсук та Ин Хі҃он починають у своїх творах вільно говорити про новий стиль життя, про нові стосунки в сім'ї, про самотність людей, що живуть у великому місті, висловлюючи свій погляд на свободу особистості. Вони відзначають, що в глибині самосвідомості жінки зароджується новий протест, спрямований вже не тільки проти правил, запропонованих їй суспільством, а і вимагає шанобливого ставлення з боку чоловіка не тільки до матері, але і до дружини. Письменниці прагнуть показати зміни в суспільстві через долі своїх героїнь та прослідкувати за пробудженням жіночої самосвідомості [2].

І в 1990-ті, і в 2000-ні рр. корейські жінки-письменники активно пишуть твори. Вони зацікавлюють читачів, переважно жінок, не тяжкими, епічними історіями, а невеликими оповіданнями розважального характеру. Але не дивлячись на це, їх улюбленими темами є ізоляція та беззмістовність життя, яку відчувають домогосподарки, прагнення втекти від такого життя, також авторки торкаються питання ганебних наслідків перелюбу та важкої боротьби проти патріархальної системи. «Я пливу на скляному кораблі по дивних морях» (2006 р.) один із останніх романів Чжон Ѓонін, у якому розповідається про любовні пригоди жінки, яка одночасно кохає двох чоловіків. Дві відомі письменниці Ин Хі҃он та Ха Соннан вразили читачів творами «Нижча ліга» (2001 р.), та «Перша дружина Синьої Бороди» (2002 р.). Перша книга розповідає про дружбу чотирьох друзів, які не дивлячись на життєві випробування були завжди разом, аж доки в їх житті не з'являється дівчина, увагу якої кожен намагається привернути. Врешті-решт вона тікає з одним із них. У другій книзі, як і у ще кількох романах авторки, мова йде про соціальні «хвороби» сучасного суспільства. Стара діва виходить заможного бізнесмена та переїжджає з ним до Австралії. Спокійне сімейне життя перетворюється на суцільний жах, і наостанок виявляється, що друг сім'ї є коханцем її чоловіка. Тоді жінка намагається повернутись на батьківщину, проте

чоловік зачиняє її в шафі, яку вона привезла із собою з Кореї. В кінці-кінців, вона вибирається з шафи, яка символізувала обмеження всередині родини.

Письменники-чоловіки теж іноді беруться за теми, типові для жіночої літератури. Наприклад, «Моя дружина вийшла заміж» (2008 р.) Пак Хьонука – це цікавий портрет полігамної сім'ї, де жінка має декілька чоловіків, таким чином порушуючи моральне розуміння інституту шлюбу.

Таким чином, у доробку сучасних письменниць показано, як зміни, що відбуваються у суспільстві, позначаються на відносинах людей, як жінка виражає своє світобачення. Письменниці малюють образ сучасної жінки: вона представлена в дії, енергійною та заповзятливою, розкривається її внутрішній світ, читач дізнається про те, чим живе її душа, і яка вона – душа корейської жінки.

У романах сучасних, переважно молодих, корейських письменників з'являється багато нових літературних прийомів. Особливо цікавим, на думку Лі Гванхо, є використання гомодієгетичного оповідача – такого, що веде розповідь від першої особи, який є головним героєм, бере безпосередню участь і передає виключно конкретні події та факти, через що стираються його особисті, внутрішні погляди на те, що відбувається у творі. Поява гомодієгетичного оповідача – відбиття важливих змін у літературній традиції. Якщо раніше, в традиційній літературі, оповідач прагнув просвітити читача, повідомити «істину», яка не піддавалася сумнівам, то тепер відношення оповідача до конкретної події не лежить на поверхні тексту, і читач сам «судить» про вчинки героїв. [Lee kwang Ho 2008]

Письменники та критики 1990-х рр. піддавали засуджували ідеологію попередніх десятиліть. До цього часу критеріями оцінки літературного твору була його тематика та ефектність, але у 1990-х рр. важливішою стала «літературність літератури», тобто літературний перфекціонізм. Почала розповсюджуватися літературна тенденція, яку можна назвати «естетизм у літературі». Першими письменниками, що почали писати в межах нової тенденції стали Сін Гьонсук, Юн Дьон, які стали яскравими представниками покоління 1990-х років. «Жук-олень» (2001 р.), один з романів Юн Дьон, є історією про людину, яка втратила пам'ять, і поєднує в собі питання екзистенціалізму та деякі риси, що притаманні фантастичним творам.

Літературний перфекціонізм, який переважав у 1990-х рр., став об'єктом критики наприкінці десятиліття. Усвідомлення того, що література мала справу з дуже особистими та занадто тривіальними проблемами, і що єдиний акцент був зроблений на естетизмі, призвело до критики, що вона ігнорувала соціально-історичні проблеми та свою соціальну функцію. Відтоді з'явився попит на літературу, яка торкається соціальних питань у різних формах.

Також прийшло усвідомлення того, що література 1990-х рр. була занадто комерціалізованою. Стало абсолютно ясно, що так званий «літературизм» був лише відмовкою для видавців комерціалізувати літературу, і критики замовчували погіршення рівня літератури, а іноді навіть виступали на захист таких змін.

Загалом, корейську літературу останніх десятиліть складно віднести до одного конкретного концепту, адже вона є в певній мірі «гібридною», поєднуючи в собі різні стилі, жанри, літературні прийоми. Як у цілому світі загалом, так й у літературному житті зміни відбуваються досить швидко. Література нового тисячоліття, навіть у порівнянні з літературою 1990-х рр., характеризується як «інша (відмінна) література». Вплив літератури в якості політичного дискурсу помітно знизився, і її статус на культурній арені відійшов на другий план, адже сьогодні література конкурує з іншими засобами масової інформації. Сьогодні, література широко залучає нові форми і стилі оповіді, які істотно відрізняються від тих, що використовувалися в минулому. Це можна розцінити як доказ зародження «іншої літератури».

Отже, очевидною є зміна системи цінностей, способу мислення та естетичного смаку, спостерігається також комерціалізація масової культури, що відображається на тому як пишуть, та чому надають перевагу читачі. У ХХІ столітті жінки стали частіше писати про соціальні проблеми. Вони висвітлюють проблеми людських взаємовідносин, самотності людини у великому місті. Таким чином, корейські письменники розглядають у своїх творах найгостріші питання сучасного суспільства та намагаються дати на них відповіді. Вони зображують людські вади, щоб примусити читачів замислитися щодо своєї поведінки. Корейська сучасна література йде в ногу зі світовими тенденціями, що відзеркалено у творах талановитих письменників країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лаврова И. В. Современная корейская литература / Актуальные проблемы гуманитарных наук : сборник научных трудов студентов, аспирантов и молодых ученых 5-6 апреля 2012 г., Томск / Национальный исследовательский Томский политехнический университет (ТПУ). — Томск, 2012. — С. 399–401.
2. Ли Сан Юн. Перемены в традиционном обществе (на примере рассказов современных писательниц Республики Корея) // Сан Юн Ли. Материалы XII научной конференции корееведов России и стран СНГ. – Москва: Институт Дальнего Востока РАН, 2008. – С. 341–348.
3. Солдатова М. В., Пак К. А. Современная литература Кореи. – Владивосток, 2003. – 283 с.
4. Lee Kwang Ho. Cultural Hybridity in Contemporary Korean Literature // Korea Journal. – 2007. – №4. – С. 28–49.

5. Lee Hye Ryoung. The Transnational Imagination and Historical Geography of 21st Century Korean Novels // Korea Journal. – 2007. – №4. – С. 50–78.
6. Hwang Jongyon. A Postmodern Turn in Korean Literature // Korea Journal. – 2007. – №4. – С. 5–7.
7. Shim Jinkyung. The Past and Present of Women's Literature // Korea Journal. – 2007. – №4. – С. 79–101.

Стаття надійшла до редакції 19.04.13

Налимова А., асист.,
Институт филологии КНУ имени Тараса Шевченко

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ КОРЕЙСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

В статье рассматривается жанровое и тематическое разнообразие современной корейской литературы конца XX – начала XXI века, исследуются новые литературные приемы, которые появились на рубеже XX и XXI веков. Проанализировано влияние мировых процессов глобализации и модернизации на корейское общество и на литературные процессы в Республике Корея. Отдельное внимание уделяется особенностям и тематике современной женской прозы.

Ключевые слова: современная литература Республики Корея, исторические романы, женская литература, новаторства в корейской литературе, образ женщины.

Nalimova A., Assistant Professor
Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv

Trends of the contemporary Korean literature

The article deals with genre and thematic diversity of contemporary Korean literature of the late XX – early XXI century is considered, explored new literary techniques that emerged at the turn of the twentieth and twenty-first century. It is analyzed the influence of global processes of globalization and modernization in Korean society and the literary process in the Republic of Korea. Special attention is paid to features and themes of contemporary women's fiction.

Key words: contemporary literature of the Republic of Korea, historical novels, women literature, novelties in the Korean literature, image of woman.